

NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN

*Aanvullend onderzoek in het kader van
de Wet natuurbescherming*

Locatie: Pannenschuurlaan 197 Oisterwijk

Rapportnummer: 2021-BE-0894

In opdracht van:

FLS Vastgoed V B.V.
Hoepel 2
5683 LS Best

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

Colofon

Rapportage

Brabant Eco

Rapportnummer

2021-BE-0894

Opdrachtgever

FLS Vastgoed V B.V.

Contactpersoon

De heer M. van Boven

Locatie

Pannenschuurlaan 197
Oisterwijk

Auteur

Jennifer Bockting

Collegiale controle

Frenk van de Wal

Opleverdatum

15 september 2021

Uitvoerder

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

**De Lange Kant 27
5061 PX Oisterwijk
06-24218274
www.brabanteco.nl**

Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van dit rapport is niet toegestaan zonder vermelding van bron.

Dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. Desondanks aanvaardt Brabant Eco geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek door toepassing van adviezen.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING EN ONDERZOEK	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Doelstelling	4
1.3 Centrale vraagstelling	4
1.4 Criteria.....	4
1.5 Geldigheid onderzoek.....	5
2. BELEIDSKADER	6
2.1 Gebiedsbescherming	6
2.2 Soortenbescherming	6
2.3 Zorgplicht.....	6
3. PLANGEBIEDSBESCHRIJVING.....	7
3.1 Situering plangebied	7
3.2 Verblijfplaatsen vleermuizen.....	7
3.3 Te verwachten soorten en functies	7
4. ONDERZOEK.....	9
4.1 Onderzoeksmethode	9
4.2 Volledigheid van de inventarisatie	10
4.3 Inventarisatie vleermuizen	10
4.4 Gebiedsfunctie	13
4.5 Overige soorten	14
5. RESULTATEN EN ADVIES	15
5.1 Resultaten	15
5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding.....	15
5.3 Aanbevelingen	16
6. BRONNEN	18

SAMENVATTING

Naar aanleiding van de ruimtelijke ontwikkeling op de kruising van de Pannenschuurlaan en de Kerkhovenbaan te Oisterwijk, waar opdrachtgever voornemens is om de bebouwing te slopen en een deel van de aanwezige vegetatie te verwijderen om er vervolgens nieuwe woningen te bouwen, is in opdracht van FLS Vastgoed V B.V. door Brabant Eco op 18 mei 2021 een ecologische quickscan uitgevoerd. Volgens het rapport met nummer 2021-BE-0894 (d.d. 26 mei 2021) biedt de te slopen woning met bijgebouwen potenties voor verblijfplaatsen van vleermuizen.

Daarom is er op basis van voornoemde quickscan naar natuurwaarden geadviseerd om aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar het voorkomen van vleermuizen en de functie van het plangebied voor deze beschermde dieren. Deze rapportage is een verslaglegging van het gedane onderzoek met de te verwachten effecten en kan als addendum van de quickscan worden gebruikt.

Het doel van het aanvullend vleermuisonderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van vleermuizen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie.

Uitgevoerd onderzoek van mei 2021 tot en met september 2021 leidt tot de conclusie dat er waarnemingen zijn gedaan van twee vleermuissoorten, namelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Beide soorten zijn overvliegend in of nabij het plangebied waargenomen en de gewone dwergvleermuis is foeragerend en net buiten het plangebied ook zwermend en baltsend waargenomen. Er zijn geen in- of uitvliegende, bouncende of baltsende vleermuizen bij de te slopen bebouwing waargenomen.

Op basis van uitgevoerd veldonderzoek zullen de voorgenomen ontwikkelingen door gebrek aan verblijfslocaties en het ontbreken van een gebruiksfunctie geen invloed hebben op de aldaar voorkomende vleermuizen. Er zijn geen effecten te verwachten die van negatieve invloed zijn op de duurzame staat van instandhouding van de waargenomen soorten en hun functioneel leefgebied. De Wet natuurbescherming wordt niet overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling.

Een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is dan ook niet nodig.

Jennifer Bockting en Frenk van de Wal
Brabant Eco
September 2021

1.1 Aanleiding

Volgens opdrachtgever FLS Vastgoed V B.V. is men voornemens de bebouwing in het hofje op de kruising van de Pannenschuurlaan en de Kerkhovenbaan te slopen om er daarna een aantal nieuwe woningen te bouwen. Een deel van de aanwezige vegetatie zal hierdoor verdwijnen.

Bij deze werkzaamheden is opdrachtgever gebonden aan de Wet natuurbescherming. Volgens nationale en internationale regelgeving is het verplicht om voordat de ingreep plaatsvindt onderzoek te doen naar de aanwezigheid van beschermde flora en fauna.

Uit een ecologische potentie-inschatting uitgevoerd door Brabant Eco (Ecologische Quickscan met rapportnummer 2021-BE-0894 d.d. 26 mei 2021) blijkt dat in het plangebied mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.

Citaat uit het rapport:

"Het slopen van de woning heeft mogelijk tot gevolg dat verblijfplaatsen van vleermuizen worden vernietigd en dat individuen worden verstoord."

Alle soorten vleermuizen zijn beschermd. Daarom heeft Brabant Eco in opdracht van FLS Vastgoed V B.V. in het plangebied onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen uitgevoerd.

De bevindingen van dit vervolgonderzoek zijn beschreven in deze rapportage en de rapportage kan als addendum aan genoemde quickscan worden toegevoegd.

1.2 Doelstelling

Het doel van het aanvullend nader onderzoek is te onderzoeken of het plangebied deel uitmaakt van het functionele leefgebied van vleermuizen en zo ja, voor welke soorten en met welke functie.

Eveneens wordt naar aanleiding van de onderzoeksresultaten een effectbeoordeling gedaan om te toetsen of de Wet natuurbescherming wordt overtreden door de voorgenomen ruimtelijke ingreep.

1.3 Centrale vraagstelling

Vragen die centraal staan binnen dit nader onderzoek:

- Welke vleermuissoorten maken functioneel gebruik van het plangebied en welke functies worden hierbij onderscheiden?
- Heeft de ruimtelijke ingreep een negatief effect op aanwezige vleermuizen?
- Is het naar aanleiding van de ruimtelijke ingreep noodzakelijk een ontheffing aan te vragen in het kader van de Wet natuurbescherming?

1.4 Criteria

Op dit natuuronderzoek zijn de volgende criteria van toepassing:

- Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming, waarbij onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezigheid van vleermuizen en het functioneel gebruik.
- Het onderzoek is uitgevoerd door deskundige ecologen volgens de definitie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (ecologisch deskundige/RVO.nl).
- Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk adviesbureau. Brabant Eco en Frenk van de Wal verklaren hierbij geen enkel belang te hebben in de uitkomst van dit onderzoek.

- De resultaten zijn zo objectief en betrouwbaar mogelijk verkregen.
- Het onderzoek voldoet aan de interne proces- en kwaliteitseisen van Brabant Eco.
- Het onderzoek naar vleermuizen is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021 van Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging. Dit protocol bevat de meest recente wetenschappelijke inzichten, waarbij per soort is voorgeschreven onder welke veldcondities, in welke periodes, met welke frequentie en voor welke duur onderzoek uitgevoerd dient te worden.
- Bij het hanteren van het protocol, wordt in juridische zin voldaan aan de wensen die het bevoegd gezag stelt. Tevens wordt voldaan aan de inspanningsverplichting om tot een gedegen onderzoek te komen.
- Bij het veldonderzoek is door Brabant Eco gebruik gemaakt van een batdetector, de Batlogger M/M2, voor het maken van geluidsopnames in het veld. Voor de analyse van de geluidsopnames is gebruik gemaakt van het programma BatExplorer.

1.5 Geldigheid onderzoek

Houdbaarheid van verspreidingsgegevens zijn aan een maximale periode gebonden.

Voor zwaar beschermde soorten als vleermuizen geldt een bruikbaarheidsperiode van circa 2-3 jaar. Na deze periode zijn de gegevens verouderd en dient beoordeeld te worden of de gegevens voldoende up-to-date zijn om te gebruiken bij ruimtelijke ingrepen.

Bovengenoemde geldigheidstermijnen zijn in de Wet natuurbescherming niet dwingend voorgeschreven en kunnen afwijken indien de omstandigheden ter plaatse dat verlangen. Voor dit alles geldt wel dat de planlocatie niet significant is veranderd waardoor nieuwe leefsituaties kunnen zijn ontstaan.

Bescherming in het kader van de natuurwet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming.

2.1 Gebiedsbescherming

Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en het Natuurnetwerk Nederland.

2.2 Soortenbescherming

Het nader onderzoek naar vleermuizen voor het project is uitgevoerd in het kader van hoofdstuk 3 (soortenbescherming) van de Wet natuurbescherming.

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming bepalend. Soortenbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten en nationaal beschermde soorten.

Van de nationaal beschermde soorten kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan (algemeen voorkomende) soorten.

Het beschermingsregime is verschillend voor zowel de internationaal beschermde soorten (vogel- en habitatrichtlijn soorten) als de nationaal beschermde soorten.

2.3 Zorgplicht

Voor alle in het wild levende planten en dieren, ook niet wettelijk beschermde soorten, kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun leefomgeving. Dit betekent dat handelingen (of het nalaten hiervan) waarvan men weet, of redelijkerwijs kan vermoeden, dat ze nadelig zijn voor planten en/of dieren, niet mogen worden uitgevoerd.

3.1 Situering plangebied

De planlocatie is gelegen aan de kruising tussen de Pannenschuurlaan en de Kerkhovenbaan in het noorden van het dorp Oisterwijk. Het plangebied bestaat uit een hofje met veel groen en bebouwing in de vorm van een woning en een aantal losstaande gebouwen welke in het verleden werden gebruikt voor het stallen van vee. De directe omgeving van het plangebied bestaat uit burgerwoningen, agrarische percelen en bedrijfsgebouwen.

3.2 Verblijfplaatsen vleermuizen

Tijdens het veldbezoek op 18 mei 2021 behorende bij de quickscan, uitgevoerd door Brabant Eco, kon de aanwezigheid van mogelijk vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen in de woning met bijgebouwen niet worden uitgesloten.

Citaat en foto's uit het rapport:

"De woning met bijgebouwen in het plangebied bevat kieren tussen dakpannen waaronder zich mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen kunnen bevinden. Er zijn mogelijk ook geschikte invliegopeningen voor vleermuizen aanwezig onder de loodslabben van de woning. De overige gebouwen bevatten geen geschikte verblijfslocaties voor vleermuizen. Alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken."

Mogelijke openingen voor verblijfplaatsen van vleermuizen

3.3 Te verwachten soorten en functies

Uit oriënterend onderzoek bleek dat op basis van habitatkenmerken een deel van de bebouwing mogelijk een functie heeft voor vleermuizen. De potentie voor vleermuizen bestaat uit kieren tussen dakpannen en onder de loodslabben van de woning met bijgebouwen. Het nader onderzoek naar vleermuizen heeft zich specifiek gericht op de woning met bijgebouwen, maar de nadere omgeving is ook meegenomen. In onderstaande tabel staan de in theorie eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten volgens de FloraFaunaCheck (zie bijlage 1).

In de tabel staat per soort weergegeven waar verblijfplaatsen kunnen worden aangetroffen en de status van voorkomen in Nederland. Daarnaast is met een kruisje per soort aangegeven welke potenties het onderzochte plangebied en de nabije omgeving voor de desbetreffende soort heeft.

TABEL: eventueel te verwachten voorkomende vleermuissoorten

Soort	Beschermings-regime	Winter-verblijf	Kraam-verblijf	Zomer-verblijf	Paar-verblijf	Verblijf in gebouwen	Status*
Baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Franjestaart (<i>Myotis nattereri</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	-	X	X	-	Soms	Z
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X (ook massa-winter-verblijf)	X	X	X	Vooraf	A
Gewone grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vaak	VA
Kleine dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pygmaeus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vooraf	ZZ
Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	X	X	X	Vaak	A
Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Wnb - Habitatrichtlijn	X	-	X	X	Soms	VA

* A = algemeen, VA = vrij algemeen, Z = zeldzaam, ZZ = zeer zeldzaam

Aangezien het plangebied zich in de stedelijke omgeving bevindt en er geen geschikte bomen aanwezig zijn die als verblijfplaats voor vleermuizen kunnen dienen, is er in dit onderzoek nadrukkelijk gelet op typisch gebouw bewonende soorten die voor hun verblijfplaats en foerageergebied niet afhankelijk zijn van bossen: de gewone dwergvleermuis, de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis. Uiteraard is er tijdens de onderzoeksronde ook gelet op eventueel andere voorkomende soorten vleermuizen.

4.1 Onderzoeksmethode

Voor het in kaart brengen van mogelijke vleermuisverblijfplaatsen in het gebouw is zowel visueel als auditief geïnterviewd. Het onderzoek is uitgevoerd door vooral te zoeken naar in- en uitvliegende vleermuizen. De echolocaties die vleermuizen uitzenden is voor ons hoorbaar gemaakt door gebruik te maken van de Batlogger M of M2 van Elekon. Ultrasonische geluiden (range 10-150 kHz) worden door deze geavanceerde detector/recorder opgenomen. De Batlogger M registreert ook de GPS coördinaten (via een geïntegreerde GPS-ontvanger) en omgevingstemperatuur op het moment van opname.

Wanneer op basis van frequentie, klank en ritme niet met 100% zekerheid de soort bepaald kon worden is er een opname gemaakt op een SDHC-kaart. Met de BatExplorer Software voor Windows werden opnames eventueel ook later geanalyseerd. De opnames werden in tijd en dus in het hoorbare bereik beluisterd. De software detecteert automatisch vleermuisgeluiden en geeft deze weer waarbij BatExplorer ondersteunende identificatie van soorten geeft.

Door de dieren ook zoveel mogelijk visueel waar te nemen is de determinatie geïnterviewd en is het gedrag (en daarmee vaak de functie van het gebied) vastgesteld. Dit onderzoek is specifiek gericht op het in kaart brengen van verblijfplaatsen, soortsaanblijven en gebiedsgebruik.

De voorzomerbezoeken in 2021 zijn vooral uitgevoerd voor het in kaart brengen van kraam- en zomerverblijven. Daarnaast is ook gekeken naar voorkomende vlieg- en foerageroutes in de directe omgeving. Tijdens de nazomerronden in 2021 lag de nadruk op het in kaart brengen van balts- en paarlocaties en daarmee indicaties voor winterverblijven.

Het weer is van invloed op de activiteiten van vleermuizen en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind (meer dan 3 Beaufort), langdurige regenval, dichte mist en temperaturen onder 7 tot 12 graden Celsius zijn (afhankelijk van de soort) belemmerende factoren.

Vleermuisonderzoek is behoorlijk complex, doordat de soortgroep gedurende het jaar verschillende verblijfplaatsen kent, met elk hun eigen functie. Een verblijfplaats kan gemakkelijk over het hoofd worden gezien. Daarom wordt het onderzoek uitgevoerd volgens het landelijk vastgesteld protocol voor vleermuisonderzoek: Vleermuisprotocol 2021, zoals opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdierversameling.

Het Vleermuisprotocol 2021 is een door de Gegevensautoriteit Natuur (GaN) en het Netwerk Groene Bureaus goedgekeurde methodiek. De protocollen hebben tot doel het belang van de functies van gebieden voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen voor de Wet natuurbescherming.

Het is een hulpmiddel voor deskundige vleermuisonderzoekers en de beoordelaars van vleermuisonderzoek om te bepalen wat een juridisch redelijke onderzoeksinspanning is voor een specifieke locatie. De protocollen zijn opgesteld om het onderzoek voor de Wet natuurbescherming optimaal te laten verlopen. Wanneer de protocollen in essentie zijn gevolgd, bestaat grote mate van juridische zekerheid dat voldaan is aan een wettelijke en maatschappelijk verantwoorde inspanning om na te gaan of soorten en functies van gebieden in het geding zijn.

Onderzoeken die volgens deze protocollen uitgevoerd worden, kunnen in principe volstaan bij ontheffingsaanvragen en juridische procedures.

4.2 Volledigheid van de inventarisatie

Het onderzoek is volgens het genoemde protocol uitgevoerd. Een inventarisatie blijft echter uiteraard een steekproef. Het is dan ook mogelijk dat soorten en functies niet waargenomen zijn, terwijl dat ze (op een ander tijdstip) wel aanwezig zijn. Dit is echter acceptabel, de Wet natuurbescherming vraagt een initiatiefnemer om alles te doen wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden. Met de gekozen methode en inspanning is dan ook voldoende invulling gegeven aan de Wet natuurbescherming. Wat betreft het (voor)onderzoek heeft de initiatiefnemer dan ook gedaan wat redelijkerwijs van hem verwacht kan worden.

4.3 Inventarisatie vleermuizen

De planlocatie is 5x bezocht (zie onderstaande tabel) door ecologen van Brabant Eco.

De ecologen van Brabant Eco zijn deskundig zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bedoelt. Er wordt gewerkt vanuit de expertise van de te onderzoeken soorten opgedaan door ervaring, studie, vrijwilligerswerk en bijscholing onder andere door de opleidingen in natuur, vogels, amfibieën en reptielen en vleermuizen (planologie en analyse van geluiden) en scholing algemeen in ecologie en natuurwetgeving. Brabant Eco voert ecologisch onderzoek uit voor een opgebouwde kring van opdrachtgevers onder ecologische bureaus, overheden, bedrijven en particulieren.

Tijdens de onderzoeken is vooral de te slopen woning met bijgebouwen onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen. Daarnaast is de directe omgeving hierin meegenomen. Er is met name gefocust op in- en uitvliegende vleermuizen en daarnaast is gelet op foeragerende, communicerende en zwermende vleermuizen. Ook is er gekeken naar eventueel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen in en nabij het plangebied.

Datum	Ecoloog	Tijd	Functie	Temperatuur	Wind	Neerslag	Bewolking
30-05-2021	FW en MG	21:40 – 23:40	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	17°C	1 BF N	Geen	Helder
10-06-2021	FW en MG	03:22 – 05:22	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	14°C	1 BF ZW	Geen	Helder
21-06-2021	SH	22:00 – 00:00	Kraam- en zomerverblijfplaatsen	15°C	3 BF NNO	Geen	Bewolkt
16-08-2021	FW	22:00 – 00:00	Paarverblijfplaatsen	14°C	3 BF W	Geen	Bewolkt
06-09-2021	SH	21:15 – 23:15	Paarverblijfplaatsen	18°C	1 BF O	Geen	Licht bewolkt

4.3.1 Avondbezoek 30 mei 2021

Het avondbezoek in mei was met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de te slopen woning met bijgebouwen. Er is vooral gelet op uitvliegende vleermuizen en voorafgaande aan het onderzoek is er gezocht naar sporen (vleermuiskeutels, invliegopeningen, afgebeten insectenvleugels en vetsporen) die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Daarnaast is tevens gelet op foeragerende of passerende vleermuizen in en rond het plangebied.

Rond 23:00 passeerde er een gewone dwergvleermuis achter de schuur door richting de bomen en de molen. Om 23:00 foerageerden er een half uur twee gewone dwergvleermuizen bij Langvennen-Noord. Boven de Kerkhovenbaan en er omheen zijn geen vleermuizen waargenomen. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen of sporen van vleermuizen waargenomen.

4.3.2 Ochtendbezoek 10 juni 2021

Het ochtendbezoek in juni was ook met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de woning met bijgebouwen. Dit door te focussen op zwermende, aantikkende en bouncende vleermuizen en eventuele invliegers

Om 04:45 foerageerde er een gewone dwergvleermuis achter de schuren en boven de struiken. Er zijn geen invliegende vleermuizen waargenomen. Na het ochtendbezoek is er gezocht naar sporen die duiden op de aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen. Hiervan zijn geen waarnemingen gedaan.

4.3.3 Avondbezoek 21 juni 2021

Het avondbezoek in juni was ook gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen in de woning met bijgebouwen. Daarnaast is er gekeken naar de aanwezigheid van foerageergebied en vliegroutes.

Er is twee keer een foeragerende gewone dwergvleermuis waargenomen bij de notenboom. Boven Langvennen-Noord passeerde een laatvlieger. Er zijn geen uitvliegende vleermuizen waargenomen.

4.3.4 Avondbezoek 16 augustus 2021

Het avondbezoek in augustus was met name gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende gewone dwergvleermuismannetjes en ruige dwergvleermuismannetjes.

Mannetjes van de gewone dwergvleermuis vliegen rond in hun territorium en roepen daarbij om vrouwtjes te lokken. Mannetjes van de ruige dwergvleermuis roepen meestal vanuit een verblijfplaats. De baltsgeluiden hebben een vrij lage frequentie (sommige mensen kunnen ze horen zonder detector), die dus vanaf een grote afstand zijn te horen. Het is daarom belangrijk dat er goed gekeken wordt naar waar de vleermuis baltsgeluiden maakt (m.b.v. een goede zaklamp en/of warmtebeeldcamera), zodat er duidelijk wordt in welke gebouwen zich paarverblijfplaatsen bevinden en hoeveel territoria er aanwezig zijn in een plangebied.

Deze avond foerageerde er regelmatig een gewone dwergvleermuis boven het erf ten zuiden van de woning. Aan de overkant van de weg, bij Langvennen-Noord 5, vloog een baltsende gewone dwergvleermuis. In het plangebied zijn geen baltsende vleermuizen waargenomen.

4.3.5 Avondbezoek 6 september 2021

Het avondbezoek in september was ook vooral gericht op het vaststellen van zwermgedrag bij verblijfplaatsen en baltsende vleermuizen.

Rond 21:25 foerageerde er een gewone dwergvleermuis boven de inrit. Verder zijn er deze avond in het plangebied geen vleermuizen waargenomen. Net buiten het plangebied, bij Langvennen-Noord boven de weg, globaal tussen de basisschool en de tandheelkundige praktijk, vlogen ongeveer vijf gewone dwergvleermuizen waarbij ook gebaltst werd.

4.3.6 Samenvatting en conclusies

In de gehele onderzoeksperiode zijn in en nabij het plangebied twee vleermuissoorten waargenomen: de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De gewone dwergvleermuizen zijn passerend, foeragerend, zwermend en baltsend waargenomen, de laatvlieger passerend.

In onderstaande afbeelding worden de meest relevante waarnemingen van vleermuizen in en nabij het plangebied weergegeven. Passerende vleermuizen worden met stippen, foerageergebieden met omliggende vlakken, de vliegrichtingen met pijlen en (een deel van) een paarterritorium met een stippellijn aangegeven. Het plangebied is rood omliggend.

Bron: Google Earth

Alle volgens de Nationale Databank Flora en Fauna eventueel voorkomende vleermuissoorten kunnen, afhankelijk van de soort, in meer of mindere mate gebouw bewonend zijn. De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn tijdens het onderzoek passerend en/of foeragerend in het plangebied aangetroffen. Nabij het plangebied zijn ook baltsende en zwermende gewone dwergvleermuizen aangetroffen.

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zijn typisch gebouw bewonende soorten. Ze gebruiken ruimten onder daken, in de spouwmuur en achter gevelbekleding als kraam-, zomer-, paar-, en overwinteringslocatie (Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011).

Er zijn tijdens de voorjaarsbezoeken geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen in het plangebied. Ook zijn er geen sporen van vleermuizen gevonden. Er zijn dus geen aanwijzingen die duiden op kraam- en zomerverblijfplaatsen in het plangebied.

Tijdens de najaarsbezoeken zijn er in het plangebied geen baltsroepen, zwermende en in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. De aanwezigheid van paar- en winterverblijfplaatsen zijn derhalve uitgesloten. Er bevinden zich waarschijnlijk wel paar- en winterverblijfplaatsen in de nabije omgeving ten zuiden van het plangebied.

Overige vleermuissoorten zijn niet waargenomen tijdens de veldbezoeken. Afwezigheid van deze soorten nabij het plangebied geeft aan dat het plangebied geen functionele betekenis heeft voor deze soorten.

4.4 Gebiedsfunctie

4.4.1 Verblifplaatsen/zwermgedrag

Tijdens de veldbezoeken in de zomermaanden (mei-juni) zijn er in het plangebied geen vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen gevonden. Er zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Tijdens de paarperiode (augustus-september) werden er geen baltsende of zwermende vleermuizen waargenomen in het plangebied. Waarschijnlijk bevinden zich wel paar- en winterverblijfplaatsen in de nabije omgeving ten zuiden van het plangebied.

Op basis van de verrichte onderzoeksinspanning kan het voorkomen van verblijfplaatsen voor vleermuizen in het plangebied worden uitgesloten.

4.4.2 Foerageergebied

Uit het vleermuisonderzoek blijkt dat het plangebied van geringe betekenis is voor vleermuizen als foerageergebied. Op grond van het beperkte aantal foeragerende dieren en de in ruime mate aanwezige alternatieve foerageermogelijkheden in de directe omgeving kan gesteld worden dat het plangebied geen essentieel foerageergebied voor vleermuizen is.

Gezien de geringe betekenis van het plangebied als foerageergebied, is geen sprake van een negatief effect op foeragerende vleermuizen. De gunstige staat van instandhouding van vleermuissoorten komt niet in het geding.

4.4.3 Vliegroutes

Essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig in het plangebied.

4.4.4 Paarterritoria

Tijdens de bezoeken in de paarperiode zijn er geen baltsende vleermuizen waargenomen in het plangebied. De woning en bijgebouwen behoren niet tot het paarterritorium van een vleermuis. Er bevindt zich wel een paarterritorium van een gewone dwergvleermuis iets verderop bij Langvennen-Noord.

4.4.5 Winterverblijfplaatsen

De gebouwen zijn ongeschikt als massawinterverblijfplaats. De afwezigheid van zwermactiviteiten tijdens de najaarsonderzoeken bevestigt dit.

De aanwezigheid van paarverblijfplaatsen is voor de gewone dwergvleermuis vaak een indicatie dat gebouwen ook geschikt zijn als winterverblijfplaats voor een kleine groep of solitair overwinterende gewone dwergvleermuizen. Afhankelijk van het type bebouwing zijn deze winterverblijfplaatsen alleen geschikt in milde winters of ook tijdens strenge vorst.

Omdat er geen zomer- of paarverblijfplaatsen zijn vastgesteld in het plangebied is het onwaarschijnlijk dat er kleine winterverblijfplaatsen van solitair overwinterende vleermuizen in de bebouwing aanwezig zijn.

4.4.6 Preventieve mitigerende maatregelen

Omdat tijdens het bezoek in mei gewone dwergvleermuizen werden waargenomen in het plangebied is rekening gehouden met mogelijk aanwezige zomer- en paarverblijfplaatsen van vleermuizen. In de directe omgeving van de te slopen gebouwen zijn daarom preventief op 26 juni 2021 vijf vleermuiskasten (VKMP04 van Vivara) opgehangen. Deze hangen aan de te behouden bomen aan de westgrens van het plangebied nabij het schoolgebouw.

Deze kasten hangen op enkele meters van de te slopen gebouwen en zijn geschikt als zomer- en paarverblijfplaats voor onder andere de gewone dwergvleermuis.

Preventief mitigerende vleermuiskasten

4.5 Overige soorten

De huismus en gierwaluw staan ook vermeld in bijlage 1, FloraFaunaCheck. Uit de ecologische quickscan blijkt dat er geen aanwijzingen zijn gevonden voor aanwezigheid van deze soorten in het plangebied. Ook tijdens de onderzoeksrondes zijn deze soorten niet waargenomen.

5.1 Resultaten

- Er zijn in en nabij het plangebied twee soorten vleermuizen waargenomen, de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).
- Het onderzoek vond plaats van mei 2021 tot en met september 2021.
- Het gehele plangebied met daarbij alle structuren waren goed toegankelijk en visueel goed te onderzoeken.
- Bij inspectie van het plangebied bij daglicht zijn geen vleermuiskeutels of andere sporen gevonden die duiden op vleermuisverblijfplaatsen.
- Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen in de te slopen bebouwing.
- De omgeving in en rond het plangebied fungeert als foerageergebied voor enkele gewone dwergvleermuizen. Gelet op dit kleine aantal en het ruime aanbod aan vergelijkbaar foerageergebied in de omgeving is het geen essentieel foerageergebied. Een onmisbaar foerageergebied binnen de plangrenzen is niet aan de orde.
- Er zijn geen essentiële vliegroutes aanwezig in het plangebied.
- Bestaande lijnvormige groenstructuren, zoals de rijen bomen aan Langvennen-Noord, waarlangs migratie- of foerageerroutes van vleermuizen zouden kunnen liggen worden niet aangetast door de voorgenomen plannen.
- De balts van de gewone dwergvleermuis of andere soorten is in augustus en september in het plangebied niet gehoord.
- Paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis of andere soorten zijn niet gevonden in het plangebied.
- Het zogenaamde najaarszwermgedrag is in het plangebied niet waargenomen.
- Doordat tijdig vervangende verblijfplaatsen zijn gerealiseerd blijft de functie van een eventueel aanwezige verblijfplaats behouden en heeft de ingreep geen negatief effect op deze eventueel voorkomende verblijfplaats.
- De geplande ontwikkeling heeft door gebrek aan geschikte verblijfslocaties geen negatieve effecten op lokale populaties vleermuizen.

5.2 Toetsing Wet natuurbescherming/staat van instandhouding

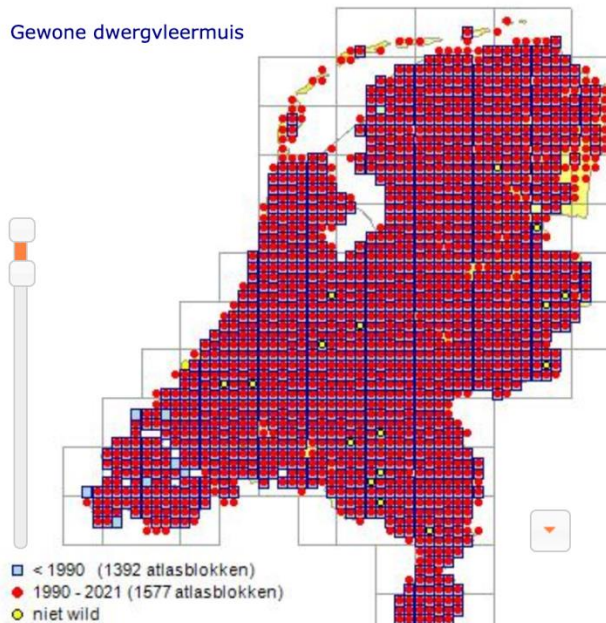
De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger behoren in Nederland tot de meest algemeen voorkomende vleermuissoorten. Ze kunnen vrijwel overal in Nederland worden aangetroffen. Ook komen deze soorten algemeen voor in de omgeving van het plangebied en elders in de gemeente Oisterwijk of de provincie Noord-Brabant. Zie de afbeeldingen hierna voor recente verspreidingsinformatie van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.

De voorgenomen ontwikkelingen zullen geen invloed hebben op vleermuizen. Er worden geen verblijfplaatsen aangetast. Ook worden geen essentiële vliegroutes of essentieel foerageergebied aangetast. Daarmee kan gesteld worden dat de duurzame instandhouding van de aangetroffen vleermuissoorten niet in gevaar komt. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor het uitvoeren van de plannen is daarmee niet nodig.

Er zijn geen zomer-, kraam-, paar-, of winterverblijfplaatsen aangetroffen in het plangebied. Zodoende worden er met de voorgenomen werkzaamheden geen verbodsartikelen overtreden van de Wet natuurbescherming en is een ontheffingsverzoek bij bevoegd gezag niet noodzakelijk.

Pipistrellus pipistrellus (Schreber, 1774)

Gewone dwergvleermuis

Verspreiding gewone dwergvleermuis. Bron: verspreidingsatlas.nl

algemeen | taxonomie | **ecologie** | veranderingen |
literatuur (9) | feedback (0)

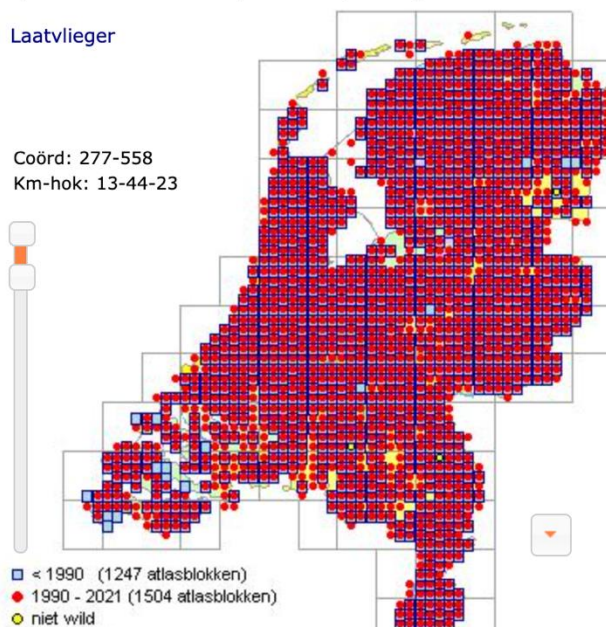
Ecologie

De gewone dwergvleermuis heeft een korte roodbruine tot donkerbruine rugzijde en een geel- tot grijsbruine onderzijde. De haarbasis is zwartbruin. De snuit is zwartbruin en relatief spits, de oren zijn kort, driehoekig en afgerond, met een licht naar binnen gebogen, rondlopende tragus. In tegenstelling tot de kleine en ruige dwergvleermuis is de staartvlieghuid aan de bovenzijde niet behaard. De kop-romplengte meet tot 51 mm, de spanwijdte tot 24 cm en het gewicht tot 7 g. De vleugels zijn onbehaard en naar verhouding lang en smal. De dieren verlaten 's avonds relatief vroeg hun verblijfplaats, zo'n 5-20 minuten na zonsondergang. De jachtvlucht is gemiddeld op 2-5 m hoogte en de prooi wordt in snelle duikvluchten en bochten achtervolgd. De echolocatie klinkt onregelmatig en is aangepast aan halfopen terrein; in open ruimte gaat het ritme omlaag. In het najaar maken territoriale mannetjes harde roepjes die ook zonder detector te horen zijn.

door Evelien Spijkman, 2016

Eptesicus serotinus (Schreber, 1774)

Laatvlieger

Verspreiding laatvlieger. Bron: verspreidingsatlas.nl

algemeen | taxonomie | **ecologie** | veranderingen |
literatuur (6) | feedback (0)

Ecologie

De laatvlieger is een grote vleermuis met een donkerbruine tot soms geel- of goudbruine rug, die geleidelijk overloopt in de geelbruine buik. Hij heeft een brede, zwarte snuit en korte zwarte oren. Laatvliegers hebben brede vleugels: de vlieghuid begint al aan de teenbasis. De laatste paar staartwervels steken buiten de staartvlieghuid, kenmerkend voor het geslacht Eptesicus. De kop-romplengte bedraagt tot 82 mm, de spanwijdte tot 38 cm en het gewicht tot 25 g. In de vlucht zijn laatvliegers te herkennen aan de gestrekte brede vleugels en de relatief trage vlucht. In open terrein zijn de echolocatiepuls hard, in besloten omgeving maken ze kortere pulsen met een hogere frequentie. Individuen vliegen 20-30 minuten na zonsondergang uit.

door Carolien van der Graaf, 2016

5.3 Aanbevelingen

- Omdat niet kan worden uitgesloten dat de locatie in gebruik is als foerageergebied voor vleermuizen wordt geadviseerd om de werkzaamheden bij daglicht uit te voeren.
- Stads- en dorpstuinen zijn ook voor verschillende soorten vleermuizen van belang. Maar onze huizen en verdere bebouwing worden steeds dichter, spleten en spouwen worden schaars en dus kunnen de vleermuizen wel een beetje hulp gebruiken. Vleermuizen kunnen zelf geen nest bouwen, maar maken gebruik van al bestaande holtes. Ze verblijven op verschillende plekken,

afhankelijk van de periode van het jaar en de functie (zoals winter- of kraamverblijfplaats). Door het plaatsen van inmetSELstenen worden vleermuizen enorm geholpen bij het bieden van een verblijfplaats. Naast het plaatsen van vleermuisvoorzieningen kunt u ook ruimtes in de nieuw te bouwen woningen vrijlaten voor vleermuizen. Denk hierbij aan open stootvoegen om de spouw toegankelijk te maken, ruimte achter de gevelbetimmering te laten of onder of in (dubbele) daklijsten ruimte te maken.

- De directe omgeving is potentieel geschikt als leefgebied voor verschillende vogelsoorten. Diverse soorten staan onder druk door steeds verder afnemende broedgelegenheid. Natuurinclusief bouwen is een verzamelterm voor tal van maatregelen en manieren om natuur te integreren bij de bouw van woningen, kantoren en andere gebouwen. Denk bijvoorbeeld aan het plaatsen van nestkasten in de gevels van het nieuwe woningbouwplan. Natuurinclusief bouwen bevordert de biodiversiteit en ons leefklimaat.

Vogelbescherming Nederland heeft een checklist ontwikkeld, waarmee iedere bouwonderneming zijn projecten en de directe omgeving natuurvriendelijker kan maken.

(www.checklistgroenbouwen.nl) en (www.bouwnatuurinclusief.nl)

- Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Wet natuurbescherming een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat verstorende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen uitgevoerd mogen worden.

In het kader van de Vogelrichtlijn wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het om de periode 15 maart tot 15 juli.

- Bij de landschappelijke inpassing met groenstructuren worden bij voorkeur inheems (streekeigen) groen aangeplant. Groei en bloei van deze planten en de momenten waarop rupsen, bijen of vogels sterk van hun blad, nectar en struifmeel afhankelijk zijn, zijn op elkaar afgestemd. Een belangrijk verschil met uitheemse soorten die vaak eerder en te vroeg uitlopen/bloeien. De voorkeur gaat uit naar en bes- en nootdragende struiken zoals sporkehout (vuilboom), Gelderse roos, wilde kardinaalsmuts, lijsterbes, hondsroos, sleedoorn of hazelaar. Deze ten gunste van foerageerfuncties voor vogels, maar ook kleine knaagdieren, insecten en insecteneters zoals vleermuizen zullen hiervan profiteren. Huismussen zullen schuilgelegenheid vinden in stekelige struiken zoals bijv. (groenblijvende) hult of meidoorn. Lindebomen trekken tijdens hun relatief lange bloeitijd grote aantallen insecten aan, en dus ook eerdergenoemde insecteneters.
- De zorgplicht is altijd van toepassing, op basis waarvan door iedereen voldoende zorg in acht moet worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit kan bijvoorbeeld door buiten kwetsbare periodes (het voortplantings- en winterslaapseizoen) te starten met werkzaamheden en het gefaseerd werken om dieren de kans te geven om te vluchten.
- Bij onvoorziene omstandigheden dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.

Brabant Eco
Ecologische Dienstverlening

6. BRONNEN

Websites

www.wetnatuurbescherming.nl

www.NDFF.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.rijksoverheid.nl

www.brabant.nl

www.vivarapro.nl

www.checklistgroenbouwen.nl

www.bouwnatuurinclusief.nl

www.zoogdiervereniging.nl

Andere bronnen

Ecologische Quicksan BE-0894

Netwerk Groene Bureaus

Checklist Vleermuisprotocol

Limpens et al., 1997; Dietz et al., 2011

Bijlagen

Bijlage 1: FloraFaunaCheck